

Sayı : 1706
Tarih : 28.08.2023

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Türkiye'deki cezaevlerinde, 12-18 yaş arasında olup kendi yargılama dosyalarından dolayı veya da 0-6 yaş arasında olup annelerinin yargılanma dosyalarından dolayı hapsedilen binlerce çocuk bulunmaktadır. Sistematik ve sürekli bir hal alan tutuklama yöntemine paralel olarak cezaevlerindeki 0-6 yaş arasında anneleriyle beraber kalan "çocuk mahpusların" sayısı da artmaktadır. Çocukların esas olarak yetişkin erkekler için dizayn edilmiş olan ve çocukların yaşam alanlarına dönük herhangi bir standardın söz konusu olmadığı cezaevlerinde bulunması, temel insan haklarına ve esas olarak çocuk haklarına aykırıdır. Çocuk politikalarında hak temelli bütüncül yaklaşımla hareket ederek cezaevlerinin 0-6 yaş arasındaki çocukların psiko-sosyal gelişimlerine olan olumsuz etkisinin ve bunun yarattığı/yaratacağı nesiller boyu sürebilecek problemlerin çözümüne dair gerekli tedbirlerin alınması amacıyla Anayasa'nın 98'nci, İçtüzüğü'nün 104'ncü ve 105'nci maddeleri gereğince Meclis Araştırması açılmasını arz ve teklif ederim.

Beritan GÜNEŞ ALTIN

Mardin Milletvekili

GEREKÇE

Türkiye’deki “adalet sisteminde” özgürlüğün kısıtlanmasının son çare olarak uygulanmasının tam tersi olarak “keyfi tutuklamanın” artık sistematik ve sürekli bir hal almasından ötürü cezaevlerindeki tutuklu ve hükümlü sayıları her geçen gün artmaktadır. Cezaevlerinde, 12-18 yaş arasında olup kendi yargılama dosyalarından dolayı veya da 0-6 yaş arasında olup annelerinin yargılama dosyalarından dolayı hapsedilen binlerce çocuk bulunmaktadır. Sistematikleşen tutuklama yöntemine paralel olarak cezaevlerindeki 0-6 yaş arasında anneleriyle beraber kalan “çocuk mahpusların” sayısı da artmaktadır.

0-6 yaş grubu çocukların cezaevlerinde bulunmasının yasal dayanağı olan 5275 Nolu Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkındaki Kanunun 65. Maddesi, *“Anaları hükümlü olup da dışarıda korumasına bırakılacak kimsesi bulunmayan sıfır-altı yaş grubundaki çocuklar, annelerinin yanında kalabilirler. Bu çocuklar, gündüzleri ceza infaz kurumu bünyesindeki veya Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu veya diğer kurum ve kuruluşlara ait kreş ve gündüz bakımevlerinde barındırılırlar.”* şeklinde düzenlenmiştir.

Çocuklar bir buçuk yaşına gelene kadar annesinin cezasının infazının ertelenebilmesi söz konusu olmasına rağmen savcılıklara geniş bir “takdir” yetkisi tanınmasından dolayı çok sayıda anne ve çocuk bundan faydalanamamaktadır. Yine ilgili kanun maddesinde “üç yaşını doldurmuş olan çocukların hâkim kararıyla çocuk yuvalarına veya yetiştirme yurtlarına yerleştirilebilecekleri” belirtilmesine ek olarak altı yaşını doldurmuş olan çocuklar annelerinin infazlarının bitip bitmediğine bakılmaksızın cezaevinde kalamamaktadır. Bu noktada hem yasal düzenlemelerle hem de gündelik yaşam pratiklerinde çocuğun bakımının salt anneye sevk edilmesi, bundan yalnızca annenin sorumlu tutulmasının toplumsal cinsiyet eşitsizliğini ve toplumsal cinsiyet rollerini pekiştirdiğini de belirtmek gerekmektedir.

Hemen her alanda olduğu gibi katılımcı ve şeffaf bir yönetim anlayışına sahip olmayan mevcut iktidar, cezaevlerine dair verileri de toplum ile düzenli ve detaylı paylaşmamaktadır. Hazırlanan ve kamuoyu ile paylaşılan istatistiki veriler ise güncellikten uzak, yıllar öncesine ait, genel tabloyu göstermekten bile uzak boyuttadır. Özellikle infaz sistemindeki istatistikler, çok sınırlı bir şekilde paylaşılmaktadır, bu durumu elbette ki cezaevlerindeki sistematikleşmiş “tecrit” politikasından ayrı düşünmemek gerekmektedir. Sınırlı veri paylaşımıyla kamuoyunun, sivil toplumun, ilgili kurumların cezaevlerinden önemli oranda haberdar olmaması sağlanmaktadır. Sivil toplum kuruluşlarının bilgi edinme hakkı çerçevesinde yaptıkları başvurular ise “kurum içi işleyişi ilgilendirmektedir” yani “kamuoyunu ilgilendirmemektedir” gibi bir gerekçeyle yanıtsız bırakılmaktadır.

Adalet Bakanlığı'na bağı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü-CTE'nin açıkladığı son verilere göre Türkiye'de toplamda 270 bin 607 tutuklu ve hükümlü bulunurken bunların 2 bin 157'si 12-18 yaş arasındaki çocuklardan oluşmaktadır. Ancak bu verilerde anneleriyle beraber cezaevinde kalan 0-6 yaş arası çocuklara dair herhangi bir bilgi söz konusu değildir. Buna dair ulaşılabilen son sayılar, CTE'nin Mart 2021'de kamuoyuyla paylaştığı 345 sayıdır. Yalnız şunu kesinlikle unutmamak gerekir ki 0-6 yaş arasındaki çocukların güncel verileri düzenli bir şekilde paylaşılsa dahi o sayılar yalnızca o an itibariyle cezaevinde bulunan çocukların sayısını gösterecektir. Mahpusların cezaevlerine giriş ve çıkışlarını düşünürsek “yolu cezaevinden geçen çocukların” sayısının tahmin edilenden çok daha yüksek olduğu görülecektir. Özellikle zihinsel gelişimde en önemli evrelerden birisi olan 0-3 yaş arasında cezaevlerinde geçirilen zamanın, çocukların psiko-sosyal gelişimindeki olumsuz katkısının toplumun geneline dönük etkisi de korkutucu boyutlara ulaşabilmektedir.

Küçük çocukların anneleri ile birlikte cezaevine konulması temel insan haklarına da çocuk haklarına da aykırıdır. Ayrıca cezaların şahsiliği ilkesine de aykırıdır. Esas olarak yetişkin erkekler için dizayn edilmiş olan cezaevlerinde çocukların yaşamlarına dair, kreş ve oyun alanı gibi alanlarda ve yine çocukların tutulma koşullarında, herhangi bir standart söz konusu değildir.

İktidar yetkililerinin çocuğun yüksek yararı gözetildiği/gözetilmesi gerektiğine dair çok sayıdaki beyanının inandırıcılığının bir nebze dahi oluşması için 0-6 yaş arasındaki çocukların annelerinin infazlarının ertelenmesi gerekmektedir. Hakeza hamile kadınlar için de bu çözüm elzemdir çünkü hamilelik döneminde de annelerin psikolojilerinin çocuklarına yansıdığı bilinen bir gerçektir. Cezaevlerindeki 0-6 yaş grubu çocukların annelerinin infazlarının ertelenmesi, hükümlü olanlara ev hapsi, tutuklu olanlara ise denetimli serbestlik veya elektronik kelepçe gibi yöntemlerin uygulanması konuya dair çalışan sivil toplum kuruluşlarının önerileri arasındadır.

Tüm bunlardan hareketle, gerek cezaevlerindeki çocukların psiko-sosyal-zihinsel gelişimlerinde gerekse toplumda telafisi mümkün olmayan izlerin oluşmaması için gerekli politikaların belirlenmesi ve uygulanması maksadıyla Meclis araştırması açılması zaruridir.

1	ALI BOZAN	MERİN	İzmir
2	FERİT ŞENYAŞAR	ŞANLIURFA	Şanlıurfa
3	CEYLAN AKÇA CUPOLO	DİYARBAKIR	Ceylan
4	VEZİR COŞKUN PARLAK	HAKKARİ	Parlak
5	KEZİBAN KONUKÇU KOK	İSTANBUL	Kok
6	TUNCER BAKIRHAN	SİİRT	Bakırhan
7	PERİHAN KOCA	MERSİN	Perihan
8	AYTEN KORDU	TUNCELİ	Altun
9			
10	ZEYNEP ODUNCU	BATMAN	Oduncu
11	MEHMET ZEKİ İRMEZ	ŞIRNAK	İrmek
12	HEVAL BOZDAĞ	AĞRI	Bozdağ
13	OSMAN CENGİZ ÇANDAR	DİYARBAKIR	Çandar
14	SÜMEYYE BOZ	MUŞ	Boz
15	ÖMER FARUK HÜLAKÜ	BİNGÖL	Hülagü
16	ONUR DÜŞÜNMEZ	HAKKARİ	Düşünmez
17	GEORGE ASLAN	MARDİN	Aslan
18	SEMRA ÇAĞLAR GÖKALP	BİTLİS	Gökalt
19	BURCUGÜL ÇUBUK	İZMİR	Çubuk
20	CELAL FIRAT	İSTANBUL	Firat